

Suite and Reflections: Go Tell It on the Mountain

En musikalsk forestilling med utgangspunkt i en amerikansk roman

Av Randi Margrethe Eidsaa

Musikalsk forestilling basert på tverrfaglig samarbeid

I dette bidraget beskrives en musikalsk forestilling som er blitt utviklet gjennom et samarbeid med førsteamanuensis i engelsk Signe Mari Wiland. Forestillingen ble presentert på Universitetet i Agder i desember 2011. I løpet av de siste årene har vi utarbeidet en serie tverrfaglige forelesninger der studentene blir kjent med et musikalsk materiale som er plassert inn i en undervisningskontekst for engelskfaget. I forelesningene viser vi til repertoarets kulturelle forankring og til materialets didaktiske potensial.

Den første forelesningen er kalt *Nursery Rhymes* og er rettet mot engelskundervisning på 1. – 4. trinn. I dette opplegget blir studentene kjent med tradisjonelle britiske barnerim fra *The Kingfisher Nursery Rhyme Book* (Emerson, Frank 1991), *Sonsense Nongs* (Rosen 1992) og *Up, Up and Away* (Pearson 1987). Den andre forelesningen har tittelen *The Musical Heritage*. Her tar vi for oss britiske og amerikanske sangtradisjoner slik som ballader, work songs, negro spirituals og marching songs. Repertoaret er hentet fra blant annet Bradford Boni, *The Musical Heritage. Fireside Book of Folk Songs* (1947). Opplegget inkluderer også musikalen *Blow the Wind Southerly* (Eidsaa 1996), basert på originale shanties og diktet «The Rime of the Ancient Mariner», skrevet av Samuel Taylor Coleridge i 1879 og utvalgte Christmas carols. Repertoaret er rettet mot 5. – 10. klasse. I den tredje forelesningen *Music and Religion* presenterer vi et materiale for studenter og elever i videregående skole. Temaet er sangtradisjoner innenfor kulturliv og religion i USA. Sentralt i forelesningen står romanen *Go Tell It on the Mountain*, skrevet av James Baldwin i 1953. Romanen er blitt beskrevet som “soaked in The Bible and The Blues”. Med forfatterens mange referanser til musikk er denne romanen en stor inspirasjonskilde for kunstneriske arbeidsmåter.

Forestillingen ble realisert gjennom forskningsnettverket RESEP og fikk finansiell støtte av kulturforskningsprogrammet KULVER i Norges forskningsråd. RESEP har som intensjon å beskrive og analysere estetiserende praksis som en viktig dimensjon ved religion,

og nettverket favner bidragsytere fra ulike fagmiljøer ved universitet og høyskoler i Norge¹.

Forestillingens tittel *Suite and Reflections: Go Tell It on the Mountain* tar utgangspunkt i begrepet *suite*; et musikkverk som består av små deler, opprinnelig instrumentale dansesatser. Når forestillingen har dette navnet er det fordi den består av sekvenser som inkluderer instrumentalinnslag, sang, dans og refleksjoner som framføres av en skuespiller. Begrepet “reflections” ble brukt for å antyde at forestillingen inneholder et element av betraktning *utenfra*. På samme måte som Baldwin lar hovedpersonen i romanen reflektere omkring hendelser i et miljø han distanserer seg fra, så bærer også tekstmaterialet i den musikalske forestillingen preg av et litt distansert perspektiv.

(Foto: Anders Martinsen)

Essensen i Baldwins roman

Med forskjellige kunstneriske uttrykk gjengis stemninger og situasjoner som Baldwin skildrer når han beskriver livet i *Temple of the Fire Baptized* i Harlem på 1930-tallet. Tankene til

¹http://www.uia.no/no/portaler/om_universitetet/humaniora_og_pedagogikk/nordisk_og_mediefag/forskning/resep

hovedpersonen John er kjernen i romanen, og i forestillingen blir forfatterens skildringer av Johns oppfatning av liv og død til en monolog, framført av en profesjonell skuespiller. Hovedpersonens tanker kretser omkring forsamlingens pianist og hans nærmest magiske pianospill, om menighetens syngende kvinner, og ikke minst omkring den unge Johns tanker om hvordan han står i forhold til Gud. Det sentrale spørsmål for John er hele tiden om han er på vei til himmelen eller til fortapelse, og om han noen gang vil bli blant dem som krysser River Jordan for å komme over til “den riktige siden”? Vi lar spørsmålet være ubesvart i konsertens monolog, på samme måte som slutten i Baldwins roman også kan tolkes på flere måter. Ett perspektiv er at John opplever seg som “frelst”, et annet at han fortsetter å bevege seg fra side til side, med en åpen holdning til de store religiøse spørsmål.

Konteksten i Baldwins roman er et forsamlingsmiljø i Harlem på 1930-tallet, og forfatteren gir et godt innblikk i hvordan musikkens funksjon var i dette særpregede miljø. Selv om han beskriver en situasjon tilbake i tid, vil vel de fleste elever fra ungdomsskolealder kunne delta i diskusjoner omkring forbindelseslinjer mellom musikk og sterke følelser. En innfallsvinkel til temaet kan være å ta utgangspunkt i hvordan musikk ble brukt som uttrykk for kollektiv sorg etter terroraksjonene den 22. juli 2011. Slike diskusjoner med elevene vil få ulik karakter alt etter alder og modenhet, men forbindelsen mellom musikk og følelser vil de relatere til og følgelig forstå Baldwins konsept med å kombinere skildringer av religiøse følelser med referanser til musikk. Tekstene som ble valgt ut til bruk i forestillingen skildrer Johns ulike dilemmaer. I forestillingen valgte vi å la fortellerstemmen, altså skuespilleren være den som spilte dramaet ut, mens de andre kunstnerne var tilbakeholdne med sine uttrykk.

(Foto: Anders Martinsen)

Monolog basert på romanens plot

Åpningskapitlet forteller om John, en ung afroamerikansk gutt i Harlem på 1930-tallet. De personene som omtales i monologen er hovedpersonen John som i romanen er fjorten år gammel og blir beskrevet som skrøpelig og vaklende. Den andre sentrale personen er Elisha, predikant og pianist og nevø av den strenge predikanten Father James. Elisha er assistentpredikant, han er tiltrekkende, og han spiller piano. I romanen fremstilles han også som en som forsøker å overtale John til å bli med i “the service of the Lord”.

Balwin beskriver også noen kvinneskikkelser i forsamlingen; Sister Price synger og spiller tamburin og omtales som “ung”, men “har aldri kjent en mann”. Den andre kvinnen er Sister McCandless, som forfatteren skildrer som “enormous...one of the biggest and blackest God had ever made, and he had blessed her with a mighty voice to sing and to preach”. Den tredje er Praying Mother Washington, en eldre kvinne. Dessuten finner vi ytterligere en kvinneskikkelse, den unge Ella Mae som er Mother Washingtons barnebarn; en vakker ung kvinne som har hatt et forhold til pianist og assistentpastor Elisha.

(Foto: Anders Martinsen)

Baldwins hyppige referanser til menighetens pianist, syngende kvinner og seremonier i forsamlingslokalet var et godt springbrett for de kunstneriske innslagene i konserten vår. Her følger utdrag fra teksten som ble omskrevet til monologen. Det første avsnittet handler om pianisten og sangerne, og vi ser hvordan forfatteren skaper forbindelse mellom John og musikken som beskrives.

The Sunday morning began when Brother Elisha sat down at the piano and raised a song. This moment and this music had been with John, so it seemed, since he had first drawn breath....They sang with all the strength that was in them, and clapped their hands for joy...Their singing caused him to believe in the presence of the Lord; indeed, it was no longer a question of belief, because they made that presence real.

(15)

Baldwin skildrer musikken som stemningsskaper i menigheten, og her er et annet eksempel som ble valgt til monologen, en sekvens som gir inntrykk av en svært følelsesladet atmosfære.

...the music swept on again...the rhythm paused, the singing stopped...then the tambourines began again, and the voices rose again, and the music swept on again, like fire, or flood, or judgment... he sat at the piano, singing and playing; and then, like a great black cat in trouble in the jungle, he stiffened and trembled, and cried out. "Jesus, Jesus, oh Lord Jesus". (16)

Baldwin refererer gjentatte ganger til navngitte Negro Spirituals, ofte i forbindelse med skildringer av kvinnes deltakelse i forsamlingen, slik som neste sitat viser.

Florence raised her voice in the only song she could remember that her mother used to sing: *It's me, it's me, it's me, oh, Lord, Standin' in the need of prayer...* After a moment, the congregation and the piano joined her... (73)

Baldwin referer her til "Standin' in the need of prayer", der teksten er karakteristisk for den type religiøst liv som romanen skildrer; alt handler om relasjonen mellom individ (*me*) og Gud (*Lord*). Det er også interessant å se hvordan forfatteren i dette avsnittet beskriver sangformen *call and respons*, et stiltrekk som kjennetegner Negro Spirituals så vel som shantiene; en forsanger framfører en eller flere fraser mens en større gruppe deltar i omkvad eller refreng. I vår musikalske forestilling ble denne musikalsk språklige ramme benyttet i flere av innslagene.

Et annet element fra romanen vi bruker i forestillingen er stillhet som en slags mellomfase før neste bølge av følelsesutbrudd, noe Baldwin skildrer på denne måten.

Then there was only silence in the church. Even Praying Mother Washington had ceased to moan. Soon someone would cry again, and the voices would begin again; there would be music by and by, and shouting, and the sound of the tambourines. (104)

Også når forfatteren skal skildre Johns forhold til familien sin bruker han referanser til musikk. For eksempel fremstilles moren som en syngende kvinne; John sier "I heard my mother singing. She was a-singing for me. She was a-singing low and sweet, right there beside me, like she knew if she just called Him, the Lord would come" (110). Sammen med de andre kvinnene omgir moren John med denne sangen; derfor var det nærliggende å bruke

tre kvinnelige sangere i forestillingen. Følgende sitat ble valgt ut helt i startfasen av utarbeidelsen av monologen.

The women are singing... a great noise of weeping and of song. It was sister Mc Candless who led the song, who sang it nearly alone, for the others did not cease to moan and cry. It was the song he had heard all his life... (166)

(Foto: Anders Martinsen)

Tekstutdragene vi valgte for forestillingen viser hvor godt Baldwin var kjent med den musikalske praksis i menigheter lik den han skildrer. I en didaktisk kontekst så vel som i en musikkestetisk sammenheng er derfor romanen et godt utgangspunkt for dialog om sammenhengen mellom musikk og eksistensielle opplevelser. Med Baldwins roman som utgangspunkt kan man også diskutere problematikk omkring manipulering og politisk agitasjon gjennom musikk, en tematikk som er relevant å diskutere både i engelsk, musikkfag og også innenfor samfunnskunnskap. Det finnes mange eksempler som understøtter Baldwins kritiske perspektiver; fra YouTube-innslag med amerikanske vekkelsespredikanter, slik vi valgte å inkludere i denne forestillingen, til Hitlers bruk av musikk i politisk agitasjon.

Eksperimentering med kunstneriske teknikker

Baldwins rike fortellerspråk var en ressurs i den kunstneriske utformingen. I framføringen prøvde vi ut kreative teknikker slik som å fremføre akustisk musikk i kombinasjon med digitale uttrykk som film, bilde og forhåndsinnspilt lyd, kombinere dans med tekstutdrag, sette sammen originale Negro Spirituals med nykomponert musikk. Prosessen bak forestillingen bar preg av at de medvirkende; tre musikkstudenter, en profesjonell danser og en frilansskuespiller var villige til å prøve ut ulike uttrykksformer for å skape et helhetlig kunstnerisk resultat.

I forestillingen brukte vi flere av de spirituals som Baldwin nevner spesielt; *Walk in Jerusalem Just Like John*, *Down at the Cross where my Saviour Died* og *Standin' in the need of Prayer* og *Go Tell It on the Mountain*. For å skape en stemning av refleksjon valgte jeg å inkludere klavermusikk av Trygve Madsen (1940 -), en norsk komponist som har røtter innenfor både klassisk musikk og jazz. Madsen har studert komposisjon med blant andre komponist Egil Hovland, har en særskilt interesse for den franske impresjonisten Maurice Ravel og henter også inspirasjon fra den legendariske jazzpianisten Oscar Peterson.

Musikken som brukes til danseinnslagene var modernistiske i formen, og vi inkluderte ytterligere to innslag som passet godt inn i sammenhengen; en vuggesang av den amerikanske komponisten Ned Rorem (f. 1923) som skriver musikk i en relativt moderne klassisk stil, og en tekst av den kanadiske sangartisten Cathy Goddard.² Innslaget fra YouTube var med den amerikanske predikanten Apostle Richard Henton at Full Gospel Holy Temple.³

Intensjonen med forestillingen

Denne forestillingen hadde ikke som intensjon å dramatisere *Go Tell It on the Mountain*. Men den er et musikalsk og dramatisk produkt med sterk inspirasjon fra Baldwins roman og fra de tre forelesningene som nevnes innledningsvis i denne teksten. Vi oppfatter det som viktig at studentene lærer å se sammenhenger mellom språk og kulturuttrykk, og at de også blir kjent med et materiale som er knyttet til spesifikke kulturelle, geografiske og kulturelle sammenhenger, både i nåtid og fortid.

Forestillingen tar utgangspunkt i en forfatters skildring av eksistensielle følelser

² se <http://www.cathygoddard.com/biography.php>

³ <http://www.youtube.com/watch?v=jYGwO8E1YO0&feature=related>

gjennom musikalske referanser. Ned gjennom tidene har kunsten vært benyttet for å skildre de samme store spørsmål som Baldwin akkompagnerer med musikalske stemninger i *Go Tell It on the Mountain*. Det kunstneriske prosjektet *Suite and Reflections: Go Tell It on the Mountain* har vokst ut av et tverrfaglig samarbeid og kan vise studenter og elever viktige forbindelseslinjer mellom ulike fagdisipliner.

Foto: Anders Martinsen

